

Pótmamák

A gyerekek, a Gyógypedagógiai Intézet neveltjei, gondozottjai nevezik így őket. A pótmamák összesen kilencen vannak, s valamennyien a József Attila nevét viselő szocialista brigádhoz tartoznak. A Kecskeméti Konzervgyár dobozgyártó üzemében dolgoznak, 8–10 éve lemezeket préselnek, forrasztanak. Naponta ezrével kerül ki kezük alól a 10 kilós kerek, paradicsomos, vagy a kisebb alakú puding-szilvás doboz. S miután letezik a szerszámokat, megállítják a gépeket, minden hónap első vasárnapján meglátogatják „fogadott gyermekeiket” a kecskeméti intézetben.

„Már messziről megismernek”

Immár ötödik éve keresik fel rendszeresen a fejlődésben szellemileg, vagy testileg visszamaradt tanulókat, akik közül többször a szüleik is elhagytak. Mint kiderül, a látogatások nagyon emberi ötlete és a kezdeményezés Besze Ágnesztől, a brigád vezetőjétől származik.

— Én a keresztifiamat kerestem fel, valamikor 1962 őszén, aki ugyancsak a Gyógypedagógiai Intézetbe került. Ott éreztem meg, hogy mennyire várják, igénylik a többiek is a látogatásokat — emlékezik. — Egyszer aztán indítványoztam a brigádgyűlésen: mi történne, ha valamennyien

kimennének hozzájuk. Beszéltünk az intézet igazgatójával és ő beleegyezett. Megkérdeztük milyen ajándékokat vihetünk.

Azóta minden hónap első vasárnapján ott vagyunk. Megkeressük a gyerekeket a játszótéren is. Már messziről megismernek bennünket, és ilyenkor kilencen kiválnak a csoportból, szaladnak elénk. Az viszont rossz érzés, amikor látjuk, hogy a többiek olyan sóvárogva néznek. De rövidesen hozzájuk is mennek „pótmamák”, a készáruraktárban dolgozó Zója-brigád tagjai.

Egy vállalás története

Gyakran érkezik levél a szocialista brigád két tagjához: Tóth Bélánéhoz és Virágh Jánoséhoz. Dudás Tibi és Farkas Sanyi például írásban mondott köszönetet a két családnál eltöltött szép napokért. A levelek érkezésének híre meglepő gyorsasággal terjed el a kékköpenyes, pöttöskegondós, fehér kesztyűs hegesztő asszonyok között. Tudják, hogy Farkas Sanyi sohasem felejt el megjegyezni, mennyire szereti Virághékat, hálás a csomagokért és sok pusztit küld a kis Évikének. A karácsonyi szünetet ugyanis a családnál töltötte.

Virághné most, a konzervgyári szezonban, tizenkét órán át dolgozik. Bal kezében ón rudacsát tart,

jobbában forrasztó pákát szorit. A hajlítót fémlemezeket a hengerre feszíti, és naponta több mint 750 darab, 10 literes doboz oldalát forrasztja össze. Arra mégis szakított időt, hogy elmondja a történetét:

— Nagyon jól tudom, hogy mit jelent az, amikor valakivel nem törődnek a szülei, hiszen magam is menhelyen nevelődtem fel. És Sanyika ilyen fiú. Kissé gyenge tanuló, de nagyon aranyos, udvarias, előzékeny. Amikor végre hazavittem a kertés házunkba, láttam rajta, hogy mennyire boldog. Két hétig mind a négyen egy szobában aludtunk, hogy együtt legyünk. Vittük vendégségbe is. Évike, a kislányom, pedig állandóan az hajtogat: ugye anyukám, ő a testvérem.

— Mielőtt vissza kellett vinnünk, egész éjjel nem aludt, és azt mondta, hogy szomorúan megy el tőlünk. Nagyon sajnáltam.

Ötödszörré is

Mindent feljegyzik az asszonyok a brigád naplójába. Akárcsak a többi vállalásukat. Azt, hogy termelési tervüket 104 százaléka teljesítik. Nem emlékeznek rá, hogy valaki igazolatlanul hiányzott volna, és pontosan érkeznek a műszak kezdésekre, mivel — ahogy mondják — a késés nagyon csúnya dolog lenne. Havonta két óra társadalmi munkát vállalnak, kitakarítják az üzemet és kiválógtatják a hulladékból a hasznosítható anyagot. Egyikőjük, Farkas Anna, az „inspekciós beteglátogató”, aki minden esetben elmegy ahhoz az üzemi dolgozóhoz, aki történetesen kórházban vagy otthon várja a gyógyulását.

A József Attila nevét viselő kollektíva csak egyike annak a 90 brigádnak, amelyik a konzervgyárban a szocialista minősítésért dolgozik. A „pótmamák” eddig négyszer érdemelték ki a szocialista címet. Az idén ötödszörré is megpróbálják.

Halász Ferenc

MISKE 250 éves

Déli harangszó után vagyunk. A miskeli központi iskola ragyogó tiszta, virágos-képes, néprajzi tárgyakkal díszített folyosóját kedves, jólismert dallam lengi be. „Fel, fel vitézek a csatára!” — énekelik a gyerekek valamelyik osztályban.

★

Így hát fogadtatásunk is olyan, hogy rögtön megkapjuk a „történelmi hangulatot”. Mert éppen azért jöttünk, hogy néhány mozzanatot feljegyezzünk abból a lelkes munkából, mellyel a község aprajagyja az újratelepülés 250. évfordulóját ünnepli. Végeredményben Miske számára ünnep ez az egész jubileumi év. Kétszázötven esztendő hős múlt, dolgoz, küzdelmes századok levegője teszi melegebbé, értékesebbé azokat az eredményeket is, melyeket a felszabadulás óta eltelt időkből vesz számba a falu népe.

Ha a község fejlődését szemléltető színes tablón ilyen adat áll: „Ma 18 kilométer hosszú a járdahálózat, és utcáink mindkét oldalán húzódik”, — akkor észbe jutnak a miskeieknek az 1950 körüli állapotok. Akkor még csutkaszáras átjárókon közlekedtek az emberek... Amikor most Beke Sándor, a központi iskola igazgatója arról beszél, hogy családonként kettő már a gyerekek számának átlaga — észbe jut az embereknek — mennyire stagnált a születések száma 1960. körül. Az akkori népszámlálás szerint 100 családra csak 73 gyerek jutott.

★

És csak egy tény körül is érdemes elgondolkodni. Baracska János vb-elnök mutat egy összehasonlító számra a mezőgazdaság átalakulását tanúsító ábrás-grafikonos táblán. 1959-ben 45 miskeli gazda választotta a nagyüzemet.

Abban az időben a vagyonegyütt tartásának görcsös akarása nemcsak az új útra terés szándékát nehezítette. Befolyásolta a születések számát is: hódított az egyke vagy az egyses.

S mióta nagyüzem van? A valamikor ötvenkilencben produkált 8,4 mázsa búzaátlag tavaly már 13 mázsaúra növekedett... A kalocsai öntözőfürdő határ 3000 holdját itatja vízzel... A tsz összvagyon 28 millió forint... 1960-ban még 6 szarvasmarha jutott 100 holdra, ma ennek a kétszerese...

Akik a negyvenes évek vége felé költöztek el a községből, nagyot néznek, ha most meglátogatják ismerőseiket, itteni rokonait. Mikor elmentek, nem volt még villany. 1960-tól 1968-ig 100 ezer forintot fordítottak a hálózat bővítésére. Van hidroglobus: 2 és fél milliót fektettek eddig vízműépítésbe... Tavaly 33 építési engedélyt adtak ki, félszáz fürdőszobás lakás van már...!

★

Mindez elenyésző része a sok-sok tényanyagnak, mellyel a legutóbbi két évztizedben megtett utat jellemezhetjük. Minden bizsonnyal jöleső meglepetéssel vették tudomásul az előrehaladás ezernyi, kézzelfogható bizonyítékát azok a miskeiek, akik Amerikából éppen a jubileum alkalmából jöttek haza vendégségbe... Mert már az első világháború előtt, aztán a két világháború között többen vándoroltak ki innen is az Újvilágba. A nyomorúság űzte őket...

S a miskeiek önmaguknak is — az egykor elvándoroltaknak is — hatalmas történelmi tablóban akarnak számadást végezni két és fél száz esztendőről. Idősek, fiatalok nagy szabású történelmi játékot tanultak be. Ennek során élőképekben, díszletek, korhű öltözékek, filmvetítés, magnó, próza és vers, ének

és tánc színesítő, megjelenítő eszközeivel mutatják be a község történelmét.

★

Sütő János tanár ismertette vázlatosan ennek a történelmi játéknak a forgatókönyvét.

Kezdődik a jelenetsor 1718. szeptemberének felidézésével, amikor 28 Nyitra és Trencsén megyei család költözött a mai község területére, hogy új életet kezdjen a török hódoltság idején teljesen megsemmisült hajdani település helyén.

Látjuk a főpapot, aki kegyesen nyújtja kézcsofára kezét a szerencsétlen jobbágyoknak, akik előtt a kalocsai érsekség egyik főembere olvassa fel az alapítólevelet. Hogy mennyi lesz a dézsma, a robot, hogy mivel büntetik, aki el mer költözni az érsekség földjéről...

Megelevenednek 1848 dicső emléki. Miske toborzóhely volt, ma is megvan a kő, amelybe a zászlót tűzték...

Első világháború... A dicsőséges Tanácsköztársaság... Miskén nagy felvonulás volt 1919. május elsején. Az élőképben egykori harcos, ma már veterán emlékezik a nagy időkre.

Horthy-korszak. Cseléd-sors... Summámsors... Erre emlékeztetnek a dalok... Akkori cseléd-könyvből részleteket olvasnak fel. Mennyien emlékeznek vissza elszoruló szívvel...

★

Aztán a felszabadulás, a földosztás, az új honfoglalás nagyszerű és immár közeli élményei vezetnek el a mához.

S mindez együtt: nagy élménye annak, hogy a kalocsai érsek egykori földnélküli telepeseinek unokái, ma már szabad emberekként, az ösök vérrel-verejtékkel szerzett és megtartott földjén haladnak új századok felé.

Tóth István

Kollektív honismereti kutatások a délszláv településeken

A Kecskeméti Városi Művelődési Ház népkutató-honismereti köre kiterjesztette munkáját megyénk délszláv településeire is. Hercegszántón megkezdte a sokáéok történelmének, néprajzának és embertanának vizsgálatát. A kollektív kutatás fontos részét képezi az antropológia, dr. Henkey Gyula — aki a megyében már 7400 felnőtt személy embertani adatait jegyezte fel —, eddig a sokáéok 50 százalékát vonta be a vizsgálatba. Érdekes, hogy a sokáé férfiak átlag 169,88 centiméter magasak, csaknem 2 centivel nyúlánkabak, mint a megyénkbeli férfiak általában. Viszont a sokáé nők testmagassága megfelel az átlagos 156,88 centiméternek.

A kutatás kezdete egy nagyobb szabású munkának, amelynek célja a népek származásának, a kölcsönös beolvadásnak és keveredésnek pontos megállapítása. E célból egy-egy nagyobb számú bunyevác, szerb és horvát származású embercsoport körében is kutatásokat végeznek majd. Jövő tavasszal a katymári bunyevácoknál folytatják a honismereti kutatást, míg a szerb és horvát nemzetiségek vizsgálatára megvén kívül kerül majd sor.

lapítása. E célból egy-egy nagyobb számú bunyevác, szerb és horvát származású embercsoport körében is kutatásokat végeznek majd. Jövő tavasszal a katymári bunyevácoknál folytatják a honismereti kutatást, míg a szerb és horvát nemzetiségek vizsgálatára megvén kívül kerül majd sor.

13.

Az izgatott és örömtől sugárzó Pétya válasz helyett néhány perc múlva zsákmányát letette Hvataj-Muha elé.

Másnap reggel Orocsko felmászott egy magas sziklára, felvázolta a folyót, az egész völgyet és megállapította, hogy a völgy negyven kilométer hosszú és legalább harminc széles. Észak és kelet felől magas sziklás hegyek zárták el. Fölköztük állandóan köd gomolygott. E szürke ködfüggönyön át-átnezegettek a zord hegyek.

— A Szalahán-Csintáj! — magyarázta Ljubimov. Arrafelé húzódik valahol a nagy hegyi fennsík. Rossz híre van. Gyakran tör ki onnan orkányszerű szél, és ha kitört, hozza a bajt! Megesik, hogy nyár közepén fagyokat hoz, még a vizet is befagyaszttja, a vö-

rösfenyő meg nyomban megfeketedik és elhullajtja tüleveleit.

— Érdekes vidék — szólt meg az agrónómus. — Az „efféle helyeket nevezik az „időjárás konyhájának”. Itt „készülnek” az orkánok, a hóviharak és más egyéb kellemetességek.

— Ide még senki sem tette be a lábát. Pedig lehet, hogy igen gazdag vidék — mondta Ljubimov elgondolkozva.

Nappal a völgy vidámnak és szépnek tűnt. Pétya az erdőben tóra bukkant. Csillogott a tükre és szinte vetekedett az ég kékségével.

Uzskov első felderítő útján még néhány kisebb favat fedezett fel, s megállapította, hogy némelyikük nagyon mély. Végül az is kiderült, hogy vizük egészen meleg. Ez aztán már nagyon szokatlan volt ezen

a tájon, ahol a talaj mindig több tucat méternyi mélyen átfagy. A tavakban nyüzsgött a hal.

Luka Lukics odaszólt Pétyának:

— Gyertünk, fiú, horgászni!

— Szíves örömet!

Pétya alig hajította be a horgot a csalival, az úszóka lemerült, s a következő másodpercben már a parton fickándozott egy jókora halacska.

— Megvan! — kiáltott fel az ifjú horgász és örvendezve kapta el a zsákmányt. — Pér! Ej-ha!

Rövid félóra alatt vagy ötven halat fogtak. A sötét pérek és az ezüstösen csillogó malmak falánk rajjai a csalétek körül hemzsegték és vidám mohósággal csaptak le rájuk. Még a pucér horgot is bekapták pusztá kíváncsiságból. Amikor pedig a nap leszállt, a síma vizükör fölött „akrobaticáltak”. A hal, Luka Lukics szavai szerint, egyszerűen (megbolondult. Mulatott és játszott. A fürge pérek tucatjával ugráltak ki a vízből, kecsesen megvillantak a levegőben, aztán visszazuhantak a tóba,

hogy később ismét kidobják magukat.

— Táncolnak! — kiáltott fel Pétya. — Nézzé csak, Luka Lukics, valósággal táncolnak...

— Majd azt nézd meg, hogyan fognak táncolni az én serpenyőmben...

Amikor vacsora közben Pétya elmesélte a horgászást, Uzskov elmosolyodott és a homlokára csapott:

— No lám, mi meg itt tanakodtunk a távolléteketben, milyen nevet adjunk a legnagyobb tónak. Pétya, neked, mint felfedezőjének, átengedem a jogot... Milyen nevet adnál neki?

— A Táncoló pérek tava. Jó lesz?

— Szépen hangzik... Nos? Nincs kifogásotok? Akkor elfogadtuk... Hát a völgyet minek nevezzük?

Mindnyájan elgondolkoztak. Borisz felkapta fejét:

— A Tomboló folyó völgyének. Elvégre sehohol sincs ilyen folyó. Van kezdete, de sehová sem ömlik be... — Ugyes! Elfogadjuk? Legyen hát a Tomboló folyó völgye. Valóban vesztettül tombol. No meg a sorsa is szokatlan. Összegyűjti

A Kecskeméti Konzervgyár

női munkavállalókat

keres egyműszakos foglalkoztatással. Kezdet reggel 8-kor, ebédtől biztosítunk térítést ellenében. Jelentkezés a vállalat munkaügyi osztályán, Kecskemét, Szolnoki út 35.

7736